

Teorie stosunków międzynarodowych

- wykład nr 1

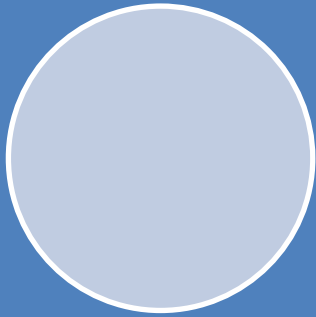
wykład nr 1:

Pojęcie teorii naukowej. Teorie i paradygmaty w stosunkach międzynarodowych

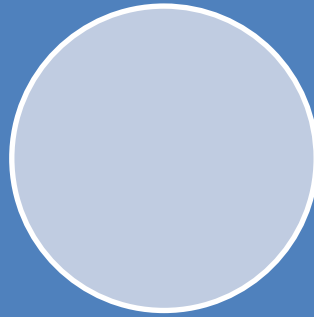
Pojęcie teorii naukowej. Teorie i paradygmaty w stosunkach międzynarodowych.

- stosunki międzynarodowe jako dyscyplina naukowa
- paradygmaty i teorie w stosunkach międzynarodowych
- funkcje teorii
- klasyfikacja teorii stosunków międzynarodowych
- poziomy analizy.

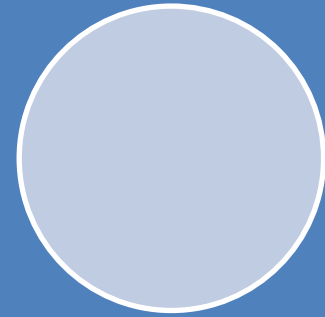
Stosunki międzynarodowe jako dyscyplina naukowa

**obszar nauk
humanistycznych**

**obszar nauk
społecznych**

**obszar nauk
ścisłych**

Stosunki międzynarodowe jako dyscyplina naukowa

obszar nauk humanistycznych

dziedzina nauk humanistycznych

archeologia
bibliologia i informatologia
etnologia
filozofia
historia
historia sztuki
językoznawstwo
kulturoznawstwo
literaturoznawstwo
nauki o rodzinie
nauki o sztuce
nauki o zarządzaniu
religioznawstwo

dziedzina nauk teologicznych

obszar nauk społecznych

dziedzina nauk społecznych

nauki o bezpieczeństwie
nauki o obronności
nauki o mediach
nauki o polityce
nauki o polityce publicznej
nauki o poznaniu i komunikacji społecznej
pedagogika
psychologia
socjologia

dziedzina nauk ekonomicznych

ekonomia
finanse
nauki o zarządzaniu
towaroznawstwo

dziedzina nauk prawnych

nauki o administracji
prawo
prawo kanoniczne

Stosunki międzynarodowe jako dyscyplina naukowa

- Początek stosunków międzynarodowej jako dyscypliny naukowej: powołanie **w 1919 r. katedry studiów polityki międzynarodowej w University College of Wales** w Aberystwyth, potem katedry na Uniwersytecie Oksfordzkim, w London School of Economics oraz na uniwersytetach amerykańskich.

Stosunki międzynarodowe jako dyscyplina naukowa

- rozwój stosunków międzynarodowych w USA i w Europie Zachodniej

- rozwój stosunków międzynarodowych w Polsce

Teoria - definicja

gr., theōría 'ogład', 'rozważanie' < theōreîn 'przyglądać się', 'rozważać', 'kontemplować'

- całościowa koncepcja zawierająca opis i wyjaśnienie określonych zjawisk
- twierdzenie opisujące przyczyny i wyjaśniające zjawiska
- usystematyzowana wiedza wyjaśniająca daną dziedzinę rzeczywistości *(enc. PWN)*

Funkcje teorii

opisuje rzeczywistość - **deskryptywna**

wyjaśnia ją - **eksplanacyjna**

przewiduje przyszły rozwój wydarzeń – **predyktywna**

Paradygmat

[gr. parádeigma ‘wzór’]

- **zbiór pojęć i teorii tworzących podstawy danej nauki** (pojęcie paradygmatu upowszechnił Th. Kuhn w książce *Struktura rewolucji naukowych - The Structure of Scientific Revolutions* w 1962 r.)
- „ogólnie uznane osiągnięcie nauk, które w pewnym okresie dostarcza modelowych rozwiązań (model) w danej dziedzinie nauki; paradygmatami są np.: system kopernikański” Encykl. PWN
- *Przykłady: ziemia jest płaska, ziemia jest kulą, ziemia krąży wokół słońca itp..*

Teorie – hipoteza - zmienne

- **Zmienna niezależna (explanans) – zmienna przyczynowa** w hipotezie - określa, co występuje najpierw. W hipotezie "wzrost wydatków wojskowych zwiększa prawdopodobieństwo wojny", *poziom wydatków* jest zmienną niezależną.
- **Zmienna zależna (explanandum) - zmienna "skutkowa"** w hipotezie lub teorii, określa, co występuje potem, w następstwie. W ww. hipotezie zmienną zależną jest prawdopodobieństwo wojny.

Teorie – hipoteza - zmienne

wprowadzenie ustroju demokratycznego

zmniejsza prawdopodobieństwo wojny

Zmienna niezależna - przyczynowa

Zmienna zależna - skutkowa

Systematyka teorii stosunków międzynarodowych

■ realizm,
liberalizm,
globalizm

Trójdzielny podział teorii stosunków międzynarodowych

	Realizm	Liberalizm	Globalizm
zainteresowanie	Konflikt, anarchia, polityka siły, interes	Współpraca, instytucje międzynarodowe, współzależność	Dominacja, zależność, solidarność globalna
poziom analizy	Państwo-centriczny	Multi-centriczny	Global-centriczny
forma SM	Anarchiczny system	Społeczność międzynarodowa	Społeczność światowa
prekursorzy	Hobbes/Machiavelli	Grocjusz/Locke	Kant/Marks

Źródło: J. Czaputowicz, s. 53

Wielkie debaty teoretyczne – zarys przedmiotu sporu

oś sporu wokół pytania o to, co jest najważniejszym gwarantem ładu międzynarodowego?

- Realiści:

realna siła państwa
oraz równowaga sił w skali
regionalnej i globalnej

- Idealiści:

system prawa
międzynarodowego
i organizacje międzynarodowe,
które łagodzą antagonizmy
międzynarodowe

Poziomy analizy w stosunkach międzynarodowych

jednostka ludzka i natura
człowieka

państwo oraz jego system
polityczny i ekonomiczny

system międzynarodowy

Stosunki międzynarodowe a stosunki wewnętrzne

stosunki wewnątrzpaństwowe

- hierarchiczne
- rząd ma monopol na użycie środków przemocy dla ochrony obywateli
- władze państwa wykonują funkcje ustawodawcze wykonawcze i sędownicze
- obowiązywanie prawa

stosunki międzynarodowe

- anarchiczne, zdecentralizowane
- nie ma instytucji kontrolującej użycie siły dla realizacji własnych interesów
- łamanie prawa uchodzi często bezkarnie
- państwa silniejsze w pozycji uprzywilejowanej
- słabsze poczucie społeczności, wspólnych wartości, norm, standardów celów
- zwyczajowe prawo międzynarodowe jest w dużym stopniu sporne

- Starożytne korzenie teorii stosunków międzynarodowych.
Analiza tekstów Źródłowych:

- Tukidydes – „Dialog melijski”, Wojna peloponeska, ks. V,
rozdz. 7,

<https://kulturaantyczna.files.wordpress.com/2011/12/tukidydes-wojna-peloponeska.pdf>

- Sun Tsu, Sztuka wojny, Warszawa 2009\

www.lazarski.pl/pl/pobierz/837/

TUKIDYDES

(V-IV w. p.n. e)

- Wielka wojna peloponeska (V w. p. n. e.):

Ateny (Ateński Związek Morski)
kontra

Sparta (Związek Peloponeski)

- Walka o hegemonię

TUKIDYDES

(V-IV w. p.n. e)

Ateny

- ustrój demokratyczny
- podstawą gospodarki handel
- społeczeństwo kosmopolityczne, otwarte

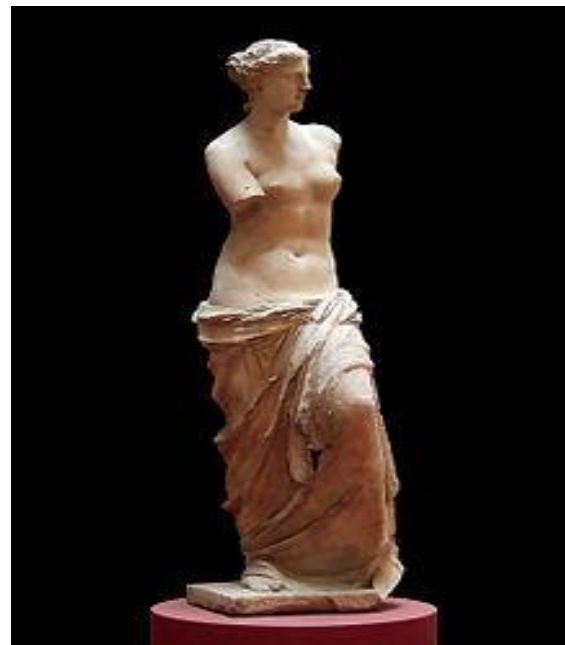
Sparta

- ustrój oligarchiczny
- Rolnictwo
- Zamknięte, izolowane

wyspa Melos (dziś Milo, Milos)
wyspa w archipelagu Cyklady
na Morzu Egejskim

(tam znaleziono w 1820 r. posąg Afrodyty –
Wenus z Milo, 100 r. p.n.e., Luwr)

Dialog melijski

- Ateńczycy – odwołują się do kategorii realistycznych –
potęga, interes,
równowaga sił, sojusze
- Przyjaźń jako oznaka słabości, która może pchać inne państwa do buntu

- Melijczycy – kategorie idealistyczne –
sprawiedliwość,
uczciwość, dobro,
wspólnota interesów

Tukidydes, „Dialog melijski”, *Wojna peloponeska*, ks. V, rozdz. 7

- Dialog melijski – wysłannicy Aten przybyli na wyspę Melos; proponują sprzymierzenie oparte na więzach zależności i podporządkowania
- Melijczycy chcą pozostać neutralni, niezależni
- Ateńczycy stawiają ultimatum

- Finał: Melijczycy nie zgodzili się na poddanie Ateńczykom
- Wznowiono oblężenie, Melijczycy poddali się, Ateńczycy wymordowali wszystkich mężczyzn, dzieci i kobiety sprzedali w niewolę
- Ateńczycy wysłali osadników, aby skolonizować Melos

Tukidydes, „Dialog melijski”, *Wojna peloponeska*, ks. V, rozdz. 7

Wnioski z *Dialogu melijskiego* w ocenie realistów :

- los Melijczyków przestrożą dla tych, którzy odrzucają realistyczne zasady
- światem rządzi zasada siły – silni zawsze osiągają swe cele i rządzą słabszymi
- zachowanie neutralności w warunkach wojny hegemonicznej jest niemożliwe
- w polityce międzynarodowej nie ma miejsca na moralność, słabość

Sun Tsu – Sztuka wojny

Sun Tzu

SZTUKA WOJNY

czyli TRZYNASCIE ROZDZIAŁÓW

- *Sun Tsu:*
www.lazarski.pl/pl/pobierz/837/